

zat által el lesz kerülve esetleges vízáradásak következtében a rakhelynek fával való túlárasztása.

Ha mindáltal az uszafa a rakhelyet és az uszárkokat megtöltene — minek következtében, a rakhelyre nem folyhat elegendő víz, és a rakhelyen elterülve lévő fa kirakása nagyon nehezen haladhat, fő teendő: az uszárkokban feltorlódott fát partra hányni s egyáltalában oda törekedni, hogy a víz a rakhelyet ismét elárasztassa.

Vízáradások alkalmával a fakirakásnak szünetelni éjjel sem szabad, hanem fáklya és tűz világánál felváltott munkásokkal szakadatlanul folytatandó, kivéve ha a rakhely nagyobb mennyiségű fa befogadására alkalmas és elég terjedelmes.

Az ölbe rakás azon oldalról történik, hol a kirakás bevégeztetett, vagyis a hol a hasábok a rakhelylyel tompa szögöt képeznek; ellenkező oldalról kezdve, a hasábok össze omolnak, — minek következtében az ölbe rakás faradságosabb, tehát költségesebb is.

Az erdei legelő használatának káros következményeiről*)

írta

Láng Gábor

Hogy az erdei legelő használata a legkedvezőbb termőhelyi viszonyok között sem nyújt nagyobb hasznot, mint a millyen nagy az általa okozott kár;

hogy e kár annál nagyobb és érezhetőbb, mennél kedvezőtlenebbek a termőhelyi viszonyok;

és végtére, hogy egészen mostoha termőhelyi viszonyok s korlátlan használat esetében az erdő elpusztulását idézheti elő:

oly tapasztalatok melyekre alapított nézeteimet úgy hiszem mind azon szaktársaim osztani fogják a kik az erdei legelő

*) Bár a mult számunkban közlött cikkkel befejezettnek tartottuk a vitát, közöljük e később érkezet vetőt, különösen azért mert alvidéki erdeinkre nézve sok érdekeset tartalmaz.

használatának előnyeit, hátrányait, és következményeit elfogulatlan figyelemre méltatták.

Ki nem ismerné azon károsításokat, a melyeket az erdei legelő használata részint közvetve, részint közvetlenül előidéz?

Ki nem ismerné amaz erdőkárosításokat, a melyeket a legelő nyájak az erdei fák lerágcsálása, letördelése, és ledörzsölése által okoznak?

Ki nem ismerné ama károsításokat, a melyeket a legelő marha a talaj letaposása által okoz, melynek következtében esős időben a termő réteget és televényt a víz lemossa, különösen a hegyek lejtőjén, sőt hullámos sík földön is?

Ki nem ismerné ama károsításokat, a melyeket a pásztorok pajkosságból, tudatlanságból, közönyösségből, rossz akaratból, de legtöbb esetben a legelő területének kiterjesztése tekintetéből okoznak?

Ki nem ismerné amaz erdőkárosításokat, a melyeket a legelő nyájak az aljfák, és bokor félék elpusztítása, és ennek következtében vizmosta mély árkok előidézése által okoznak?

És végtére ki nem ismerné amaz erdőkárosításokat, a melyek száz meg száz erdő egész által okoztatának?

Hogy az erdő károsításoknak sok ezer hold erdő esett áldozatul, erről elő példát nyújtanak felső Magyarország erdődus hegyeinek jelentékeny területei, a kopár hegyek, erdőtlen lejtők, eltörpült erdők, cserjékkel és bokor félékekkel elborított területek, víz mosta árkok: szóval a végképen elpusztított vagy pusztuló félben lévő erdőségek.

Élő példát nyújtanak a sík föld nem csekély kiterjedésű eltörpült és szánandó növedékekkel biró erdei, sőt a folyók mentében levő berkek is, — a melyek daczára a rendkívüli televénydus talajnak a legeltetés következtében vagy végkép elpusztultak, vagy annyira megkárosítottak: hogy amaz évi hozamnak, melyre termékenységüknél fogva, ezélszerűbb ke-

zelés és korlátozottabb legelő használata mellett képesek lennének, alig képesek néhány szántoliját nyújtani.

Hogy az erdei legeltetést a berkek kivételével okszerű erdőgazdaságban oly kiterjedéssel használni nem is lehet, miszerint az rendes jövedelmi ágat képezne, kétséget sem szenved. Az okszerűen kezelt jegenyefenyő, vagy egyveleges luczfenyő, továbbá egyveletlen vagy egyveleges bükkös állabokban tökéletes zárlat esetében oly mennyiségű fű, vagy gyeper nem létezik, hogy a legelő használat kedvéért az erdőt a fönnebb jelzett károsítások veszélyeinek kitenni érdemes lenne.

De méltassuk csak figyelemre azon erdőségeket is, amelyekben az uralkodó fajok természeti sajátosságuknál fogva ritkább állást igényelvén, rosszabb zárlatu állabokat képeznek s ennél fogva jobb legelőt szolgáltatnak. E fa nemekhez tartoznak a tölgyek s az erdei fenyők. Ezekben sem lehet erdőgazdasági szempontból ajánlani az erdei legelő használatát, mert tudjuk azt: hogy a talaj termőképessége s ennek következtében a fák növedéke sőt egészsége és élet tartama is tetemesen megapad ha:

1. tölgyesekben a bokor félék és egyéb aljfa a legeltetés által tönkre tétetvén a talajt nem javíthatják, és,

2. a napsugarak és szárító szelek a fák tövét szabadabban érhetvén száraz nyári időben a gyökerek körül a földet szerfelett kiszáríthatják, — és

3. hogyha az eső szabadabban s akadály nélkül éri a talajt, részint a televényt, részint pedig a felső termő réteget elmossa és a völgyekbe, mélyedésekbe és katlanokba hordja le, sok esetben pedig árkokat szakít.

Ezen káros befolyásoknak szép hazánk nagy kiterjedésű és jobb sorsra méltó tölgyesei leginkább ki vannak téve.

Nagy a panasz, hogy elegetlen tölgyesek a talajt javítani nem képesek, sőt lehullott leveleik cser tartalmuknál fogva a talaj elsoványodását idézik elő. Ezen panasz alaposságát kétség-

be vonni nem lehet ugyan, de egyszersmind el kell ismerni azt is: hogy tölgyeseinkben a talaj elsoványodását a legelő használata segíti leginkább elő. Az aljfat ugyanis, melyet egyrészt másod rendű fanemek, leginkább pedig a bokor félék képezik a legeltetés megsemmisítvén, a ritkábban álló tölgyek a talajt külső káros befolyásoktól meg nem védhetik és nem javíthatják.

Hogy az erdei legelő használata által okozott károk annál súlyosabbak, mennél kedvezőtlenebbek a termőhelyi viszonyok úgy hiszem érvekkel bővebben támogatni fölösleges, mert az a dolog természetében fekszik, hogy a károsításoknak meredek lejtőkön, silányabb és sekély talajon, köves, kovahomok, és szikes területeken sokkal érezhetőbbeknek kell lenni, mint televénydus sík földön, és a hegyek lapályain, vagy igen mérsékelt de televényus és termékeny lejtőkön.

Azon állításom támogatására: hogy az erdei legelő használata az erdők végleges elpusztulását előidézi, rettentő s minden képzeletet felül muló példát mutathatnék. Főlemlitek egy erdőbirtokot, a melynek területe 1860-ik évben 56000 kat. hold kiterjedéssel birt, s a melyben 1860-ik évben az erdő legelő használata behozatott. Rövid 9 évi időköz lefolyása alatt ezen szép erdőbirtoknak egyik jelentékeny része végkép elpusztult, más része a végleges elpusztuláshoz közel áll, harmadik része pedig a számos károsítás folytán elsatnyult, növedék nélküli állabokból és eltörpült serdényekből áll, rettentő példaul szolgálván az erdő legeltetésének korlátlan használatát követő pusztulás illusztrálására.

1860-ig a legeltetés csak az erdőtlen szikesekre és zombékos mocsárookra szorítkozván, — az erdőből úgy szólván egészen ki volt zárva.

Nevezett évben az erdő kezelőség ajánlatára, az illető hatóság a legeltetést az erdős területekre kiterjeszteté és pedig a kemény fanemekre 15 éves, a lágy fanemekre pedig 10 éves

koruktól fogva. A legelővel együtt bérbe adatott még a gubaacs, makkolás, komló, vad gyümölcs sat. használata is.

Mivé lettek az erdők, melyeknek némely részeiben az előtt a szalonkavadász a sűrűségeen áthatolni alig volt képes? Ma a négylovas koesi vágatva haladhat, sőt kényelmesen meg is fordulhat bennök; a talaj üdeségét védő, sőt talajjavító bokrok eltűntek és helyüket sovány fűvü kopárok foglalták el.

A legelő nyájak, főképen a juhok trágyája és vizelete a szikes tartalmu, anélkül is száraz és forró talajt, még égetőbbé tette.

S minthogy az aljfa elpusztulása után a kiritkult tölgy és cserfák a talajt kellőleg be árnyékolni és káros befolyásoktól megvédeni képesek nem valának, ezrenként száradtak és most is folytonosan száradnak ki. Fokozza a pusztulást még azon körülmény is, hogy a sekély és szikes területeken a 15 éves serdény még nem lévén fel szabadulva a marha szája elől, a magoncok elpusztulnak s a fel nőtt erdőt néhány satnya sarj és galagonya bokor képezi a melyet a legelő marha tövisei miatt lerágni képes nem vala.

Hogy a sovány, sekély, homokos, kövecses és szikes talajokon a juhtrágya s vizelet oly méreg, a mely az erdei fák elszáradását előidézi, bizonyítja azon körülmény: hogy a szóban forgó erdőség azon helyein, a melyeken a juhok deleltek vagy éjjeleztek, egész csoport fák második, legtöbb esetben azonban harmadik és negyedik évben elszáradtak.

Hogy az erdei legelő használata, a hernyók elszaporodását is elősegíti, az is tény. — A pillék ugyanis rajzás alkalmával az aljfáktól megfosztott tölgyesekben akadály nélkül repdesvén, tojásaikat a kéreg repedéseibe kényelmesen lerakhatják, — míg ellenben oly erdőkben, a melyekben sűrű az, sok száz ezer pille a bokrok között lehull a földre, és a nélkül hogy tojásait alkalmas helyre rakhatná — elvész. Ez azon pillékről áll, a melyek tojásaikat a fák derekán lévő kéreg repedésekbe szok-

ták lerakni és nehézkes voltuknál fogva magosan nem repülhetnek.

Az alfa elpusztulásával megsemmisítetik az éneklő madarak kényelmes fészkelési és tartozkodási helye is. Pedig ezek addig, míg a sűrű alfa között békével szaporodhattak, milliónyi hernyótojást és hernyó pusztítottak el.

Ha tisztelt szaktársaim némelyike fönnbbi álitásaimat kétségbe vonni, vagy azokat túlzottaknak tartani hajlandó lenne, — legyen szives engemet látogatásával megtisztelni; szivesen látom egy kis bácskai paprikásra és a helyszínén megmutatom azt: hogy az erdei legelő használata rövid 9 év alatt százezerekre menő kárt előidézni és egész pagonyokat tönkre tenni képes.

A tölgyesekben az aljfát képező fanelek és bokor félék a talaj termő képességének megtartására, a talaj javítására, az uralkodó fanelek egészségére, növesére oly nagy befolyással bírnak, hogy azok szorgos kímelésétől nemcsak a tölgyesek kellő növekvése, de számtan esetben léte is füg.*)

Ez oknál fogva ezen bokor félékekkel és aljfákkal kíméletlenül bánni, sőt azokat az erdei legelő használata által elérhető, de minden esetre képzleti jövedelem kedvéért feláldozni, oly bűn, a melyet sekinek, szakképzett és tapasztalt erdőgazdának pedig legkevésbbé szabad elkövetni.

A föntebbieket előre bocsájtva nézetem szerint minden erdő területet, ha csak a birtok s birtokos környülményei nem akadályoznák a legeltetés használata elől végkép el kell zárni, vagy ha ez lehetetlen lenne, a lehető legkorlátoltabb határok közé szoritva türni csak meg.

Ha az erdőbirtokos, vagy a birtok viszonyai az erdei le-

*) Ez igazság megismerését tölgyesekben működő szaktársainknak nem köthetjük eléggé szívére. Szerk.

gelő használatát mellőzhetővé tennék, szorítsuk azt a felső hegyes vidéken a fő és mellék völgyekre, a mely helyeken úgy is a legdúsabb legelő szokot teremni; toldjuk meg azt a szükséghez képest a völgyeket környező erdőből egyes területekkel, de ne engedjük meg: hogy a legelő nyájak az erdőn vagy pláne serdényeken keresztül kasul mászkálva tizszer, sőt többször nagyobb kárt okozhassanak, mint a mennyit a felhasznált legelő adhat.

A sík földön, nevezetesen a homok és szikes talajon álló erdőkben pedig, szüntessük meg ez erdei legelő használatát végképen, mert ennek használata már az okból is csak képzeleti hasznot hozhat, mert a síkon, tehát alföldön a fa becses és értékes árucikk lévén, a fa növedéken szenvedett veszteség mindig nagyobb, mint a mennyit a legeltetés értéke tesz; szüntessük meg végképen főleg azért is, mert a legelő használata a legtöbb esetben az ily erdők elpusztulását vonja maga után.

A midőn az erdei legelő használatának az erdőkből való kizárását, vagy legalább a lehető legkorlátoltabb határok közé szorítását ajánlom, szükségesnek tartom egyszersmind kijelenteni miszerént a bérbe adást minden viszonyok között azonosnak tartom az erdő szándékolt pusztításával.

Kivétel alá esnek a réterdők, tudniillik berkek, a melyben a legeltés okszerű erdő gazdaság mellett és kellő korlátok között tehát a felujulás alatt lévő területek kivételével használva minden kár nélkül tekintelyes mellék jövedelmet hozni képes, és az állatok veszélyeztetése nélkül bérbe is adható.

(Vége következik.)

Hazánk tölgyfajai

Irta Illés Nándor.

Honunk erdeiben előforduló tölgy fajaink még igen kevéssé ismertek, s az a mit tudunk róluk nagyrészt idegen